

ÆTT OG ANNET

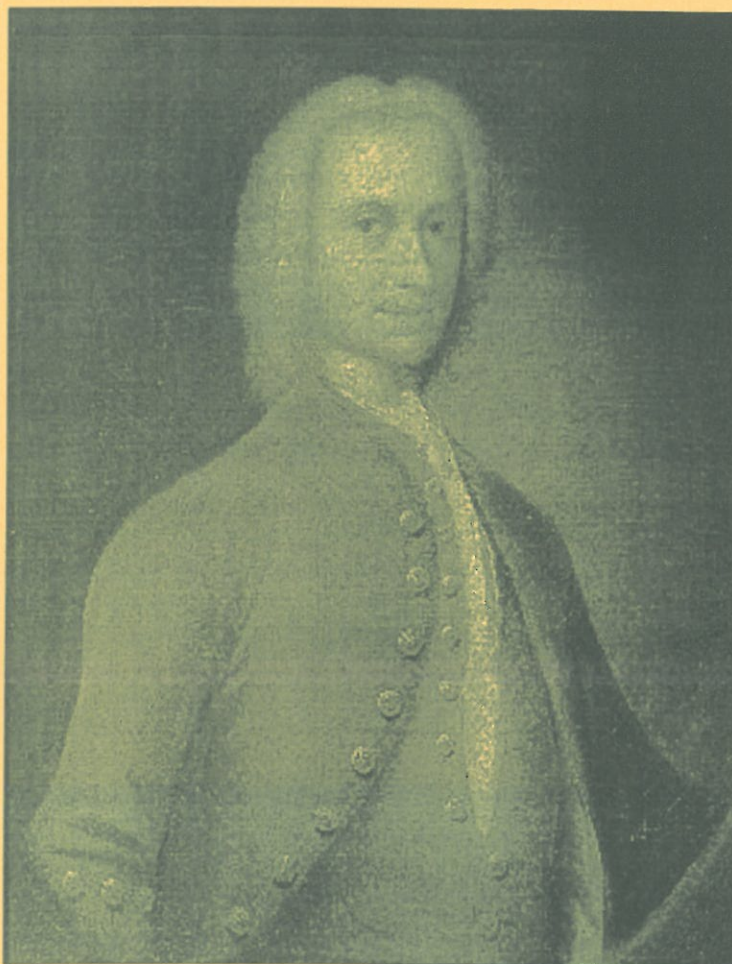
Løssalg Kr. 15.-

Årgang 20 Utgave 49

Grenland Ættehistorielag

Mars 1999

DEICHMANSKE BIBLIOTEK - ET RESSURSSENTER FOR GENEALOGER

Carl Deichmann, 1705-1780. Kanselliraad,
bibliotekets stifter.

INNHold:

- Side 2 : Nye medlemmer.
Side 3 : Budstikka 1-1999.
Side 4 : Vi presenterer våre medlemmer.
Side 5 - 6 : Kjøpere av Lyn-komfyren.
Side 7 - 10 : Deichmanske bibliotek.
Side 11 - 14 : Nils Olsens livserindringer.
Side 15 : Spørsmål og svar.

REDAKSJONSKOMITE :

Thor Gundersen	Sivert Urnes vei 55	3714 SKIEN	Tlf. 35 52 27 84
Terje Rehn Holm-Johnsen	Trollveien 35 c	3925 PORSGRUNN	Tlf. 35 56 62 65
Per Stian Bjørnø Kjendal	Fredbobakken 9	3919 PORSGRUNN	Tlf. 35 55 66 66
Jan Christensen	Kvernbekkveien 5 a	3716 SKIEN	Tlf. 35 52 47 08
Gard Strøm	Høgliveien 49	3719 SKIEN	Tlf. 35 54 22 53

Bladet kan nå også motta kommentarer og bidrag via e-mail : **slekt@online.no**

Eller via vanlig post til : Grenland Ættehistorielag, postboks 169, 3901 PORSGRUNN

INFORMASJON OM GRENLAND ÆTTEHISTORIELAG :

Styret i laget :

Formann	Jan Christensen	Tlf. 35 52 47 08	jchriste@eunet.no
Viseformann	Thor Gundersen	Tlf. 35 52 27 84	twgu@online.no
Kasserer	Andreas Søli	Tlf. 35 50 01 57	asoeli@online.no
Sekretær	Per Stian Bjørnø Kjendal	Tlf. 35 55 66 66	kjendal@online.no
Arkivar	Kersti Sorter	Tlf. 35 97 21 57	sorter@online.no
Styremedlem	Terje Rehn Holm-Johnsen	Tlf. 35 56 62 65	h-johnse@online.no
Styremedlem	Inger Mathisen	Tlf. 35 59 55 03	imathise@online.no
Styremedlem	Gard Strøm	Tlf. 35 54 22 53	gstrom@online.no
Varamedlem	Rolf Høiberg	Tlf. 35 56 59 19	rhoiberg@online.no

Kjenner du slektsforskere i Grenlands-området som fremdeles ikke er medlem i vår forening, og som derved går glipp av muligheten for å bruke vårt meget gode arkiv? Det kan skyldes at vedkommende ikke vet hvor en skal henvende seg. Her er alle nødvendige opplysninger for den som vil bli medlem:

Kontakt Adresse : **Grenland Ættehistorielag, postboks 169, 3901 PORSGRUNN**
E.mail : **slekt@online.no**

Prisene for medlemskap er som følger:

Enkeltperson kr. 100, Ektepar kr. 120, Pensjonist kr. 70, Pensjonistektepar kr. 80, Skoleungdom kr. 70
For personer i Norden kr. 150,- Personer i verden utenfor Norden 180,-

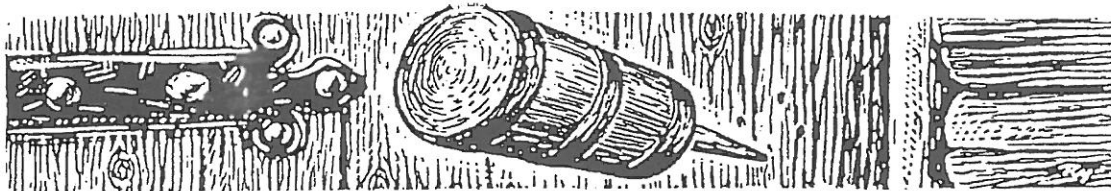
Kontingenten sendes til: **Grenland Ættehistorielag,**
Postgirokonto 0814 3663184,
Postboks 169
3901 PORSGRUNN

Kjøp og salg.

Laget har fortsatt ca. 10 gensere igjen i store str. Genserene koster 125,- pr stk.
Ta kontakt med Andreas Søli, tlf. 35 50 01 57.

I år er det 20 år siden Ætt og Annet ble gitt ut for første gang, da med navnet Nytt fra Grenland Ættehistorielag. Vi har fortsatt samtlige gamle blader til salgs. Benytt deg av muligheten til å få en komplett samling. Pris pr. stk er kr. 15,-. For 10 stk. er prisen kr. 100,-. Også her er det Andreas som er kontaktperson.
Giro vil bli sendt med forsendelsen ved bestilling, og i tillegg til prisen kommer også postens gebyrer.

Endel av våre kilder er registrert på data og kan kjøpes på diskett. Pris pr. diskett er kr. 40,- for medlemmer, og diskettene kan kjøpes ved å ta kontakt med Reidar Ballestad, tlf. 35 50 04 84 for informasjon om betalingsmåte mm.

BUDSTIKKA

BIBLIOTEKMØTER FOR VÅREN 1999

18. mars,
8. april, 22. april (Utvidet møte),
6. mai (1800 – 1900).

Som vanlig begynner disse møtene kl 1800 og avsluttes når biblioteket stenger,
bortsett fra de utvidete møtene, som går fram til 21/22.00 tiden

FEIL PÅ EN DEL BLADER

Ved trykningen av siste blad ble det feil på en del blader. Dette arter seg som noen sider opp/ned, blanke eller noen sider doble. De som har fått slike blader, kan kontakte Vapro på tlf. 35 59 85 77. og vil da mota nytt blad.

Vapro beklager feilen.

NYE INNKJØP

Folketellinger 1865 for: Siljan, Gjerpen, Eidanger, Bamble, Drangedal,
Solum, Nome, Lunde, Bø, Sauherad, Gransherad, Heddal, Tinn, Hjartdal,
Seljord, Kviteseid, Nissedal, Moland, Mo og Lårdal

Kirkebøker på mikrofilmkort for: Skien, Gjerpen, Solum, Holla, Drangedal,
Bamble, Langesund og Porsgrunn

Valgmanntall Skien, 1916-1919
Skien. Knutepunkt for handel gjennom 1000 år
Norske Kongebrev VII, 1699-1703, m/register
Slegter og gaarder I Gausdal 1820 - 1824
Danske Folketællinger fra KIP prosjektet - CD
Luksefjellminner

Lensregnskapene for Telemark ca. 1580 – 1660.

2 filmer med protokoller fra Bratsberg amtsykehus og Radesykehuset på Osebakken.

NYE MEDLEMMER

Cecilia Hägerhäll, Lund, Sverige
Odd Boyesen, Skien
Borger Eik, Skien
Janet Kachur Geronime, Milwaukee, USA
Anette & Øyv. Gisholt Isaksen, Porsgrunn
Ragne Lekva, Lunde
Ragnar mathiesen Skien
Grete S. Paulsen, Brandbu
Kristin Stensholt, Stathelle
Tone Sæter, Langangen
Jon Ytterbø, Skien
Gunhild Aas, Larvik

Jan Henning Tørresen, Stathelle
Per Reidar Bj. Christiansen, Oslo
Jarle A. Ellingsen, Oslo
Berit M. Gaarder, Larvik
Svein Heggeli, Langesund
Jon Peder Lia, Lunde
Nils Jakob Meen, Skien
Miriam Rosbach, Skien
Inger Lise Svendsen, Skarnes
Magne Thygesen, Skien
Ulf Aanonsen, Vear
Jan Henning Tørresen, Stathelle

VI PRESENTERER VÅRE MEDLEMMER :

Vi presenterer 1 medlem denne gang. Dette for at personer som holder på med samme slekt, lettere skal komme i kontakt. Dette er jo også sosialt, vær ikke redd for å ta kontakt. Vi vil hovedsaklig presentere personer som kommer på møtene.

Lisbeth Merete Meistrand Født 19.04.47

Døvikmoen 20

3945 Eidanger

Tlf. 35518335

Startet opp med slektsgranskning i 1974, men har vært interessert i "slekta" siden jeg var barn. Hadde en farfar som hadde så mye spennende å fortelle. Har vært med i Grenland Ættehistorielag siden 1983. Er fra Lillestrøm, Romerike og har oldeforeldre fra hele Østlandet.

Hedmark: Bondeslekter fra Eidskog, Vinger, Solør og Sør-Odal. Deriblant diverse Finnskog-slekter og Arneberg/Colbjørnsen-slekta (prestefrua Anna Colbjørnsdatter fra Norderhov sin slekt) Akershus: Bondeslekter fra Sørum/Blaker, Fet, Aurskog/Høland, Enebakk og Nes med flere. Samt slektene Robsham, Jonstrup, Haneborg og Heyerdal.

Østfold: Bondeslekter fra Trøgstad (bl.a. biskop Jens Nielsen sin slekt), Rømskog, Rødnes, Eidsberg, Rakkestad, Askim, Hobbøl og Skjeberg. Slekt fra Halden: Schou, Amundsen (polfarer Roald sin slekt). Slekt i Moss: Meyer og Gasman. Jeløya: Reier og Refsnes. **Buskerud:**

Bondeslekter fra Lier, Modum, Hole, Sigdal og Eggedal, Sokna,

Krødsherad og Hallingdal med flere. Samt Gulsvik-ætta. **Vestfold:** Bondeslekter fra Sande, Sandar, Våle, Andebu,

Tjølling, Hedrum og Brunlanes, samt From-ætta. Rogaland: Bondeslekter i Suldal og på Jæren. Slekt i Sandnes:

Rostrup og Rosseland. Samt Sukka-ætta og Hesbø/Talgø-ætta. **Telemark:** Bondeslekter fra Vinje, Gunvalljord,

Gransherad: Busnes og Nisi, Seljord: Groven, Straand og Juve, Kviteseid: Wraa og Flatland, Holla: Eie,

Vibeto, Jøntvedt, Storhaug, Susaas og Holden. Slekt i Skien: Singdal og Crøger.

Dessuten flere jernverkslekter fra Ulefoss, Langestrand, Moss og Eidsfoss (slekten Wenisch)

Norsk adel: bl.a. Sudrheimsætta, Rosensverd, Botnerætta (Skaktavl), Smør, Bolt, Kamp, Kane, kansler Kalips sin slekt

og Holterætta fra Hvam i Nes med flere. **Dansk adel:** med utspring i slektene Krag og Juel. Har mange slekter fra

danske adel. Har stamtavler over alle Europeiske kongehus, hvis noen er interessert. Søker: Etterkommere fra slektene

Singdal og Crøger fra Skien. Forfedre til Ditlev Jøntvedt fra Holla og Jens Jespersen Straand i Seljord.

Jernverkslekter fra Ulefoss. Forfedre til Kittil Nielsen gift i 1717 med Ingeborg Jensdatter Eie.

Kittil jobbet ved Ulefossverket og var bosatt på Yttingen under Eie.

EIVIND WINTHER GUNDERSEN

Da Eivind gikk bort høsten 1998, mistet laget en miljøskaper og humørspreder. Han var alltid blid og hyggelig, og hjalp til når han kunne. Han var en god ambassadør for Grenland Ættehistorielag og trakk mange nye medlemmer til laget.

Eivind tok slektsforskningen på alvor; utallige bøker og andre kilder ble undersøkt, spesielt med tanke på å finne medlemmer av Winther-slekten. Dette arbeidet resulterte i en mengde kopier av disse kildene. På sine eldre dager skaffet han seg også datautstyr og begynte å arbeide med «Brother's Keeper».

Ved sin død testamenterte Eivind datautstyret og slektspapirene sine til Grenland Ættehistorielag. Vi er takknemlige for dette, og regner med at noen av lagets medlemmer kan ha nytte av Eivinds arbeid.

Eivind hadde allsidige interesser. Han var medlem i en smalfilmklubb og hadde adskillige ruller med film fra sine mange reiser og fotturer. Han var i uvanlig god form, og på mange av sine fjellturer var han ledsager for handikappede. Mange vil minnes Eivind med glede - han var et typisk ja-menneske!

Thor Gundersen

KJØPERE AV LYN-KOMFYREN

Ett morsomt kildeskrift fra mellomkrigstiden

Av slektshistorieforsker Jørn R. Andersen

Noen slektsforskere spoler kjapt bakover i tid, som i en konkurranse med seg selv eller andre like-sinnede om å komme nærmest mulig den store svar-tedauden, eller kanskje lukt til Snorre. Men om du, som jeg, synes det er både viktig og morsomt å skynde deg langsomt på din vei til bake til dine opphav, vet du jo hvor vanskelig det er å finne kilde-skrift fra nyere tid, vårt eget århundre. Undertegne-de, en jyping av en slektsforsker i en alder av 5 mi-nutter på 40, finner det faktisk fascinerende å finne ut litt mer av egen nære slekt i den kulturhistorisk svært så interessante perio-den fra siste halvdel av 1800 tallet og fram til og med 2. verdenskrig. En tid hvor tek-niske nyvinninger ble mottatt som de renes-te under de visselig er. For min egen slektshistorieforskning dreier det seg liksom om å få kjøtt på skjelettet til dette etter hvert så store og sprikende slektstreet. Hva gjorde folka mine før, hva levde de av, hvordan, hvor, ja hvordan hadde de det egentlig? Først når jeg får svar på det, be-gynner arbeidet å bli verdifullt, både for meg og andre. Navn og nummer er og blir bare nettopp det.

Da jeg foreløpig ser ut til å være en bort-imot 100% ekte sønn av skikkelige hus-menn og likeså er innehaver av et av konge-rikets vanligste etternavn, blir det langt i-mellom skrytesider i publiserte kilder. Så da jeg på min vandring kom over et parti av et hefte som "omtaler" ikke bare min farfar, men også andre i hans slektsledd og leddet føre, som er av interesse for min forskning, gir det selvsagt nødvendig næring til fors-kerflammen i meg. Og etter denne lange innledningen bør det vel være litt av et bok-verk unge Andersen har kommet over, trur du. Neida, kildeskriftet jeg vil dele med de-re er nok ikke det, det er desto morsomme-re.

Sakens kjerne er et 32 sider stifta hefte i A5 format, utgitt av forretningen Skiens Elektriske A/S. Kan det bli morsomt da? Joda, heftet er en eneste lang opprømsing av kjøpere av Lyn-Komfyren. Første siden er full med lovprisninger av komfyren, så som at "Lyn-Komfyren er stilig og fagmessig utført" og "den gir Dem også et lunt kjøk-ken". Eller som reklamen så høflig lover: "La oss

koble Deres lys-strøm inn på en Lyn-komfyr, og De vil bli forbauset over hvor billig De kan varme og koke elektrisk". Et rent under! Det som gjør den vir-kelig interessant, er imidlertid heftets resterende si-der, hvor man kan "lese en omstående fortegnelse over en del av Lyn-kjøperne her i distriktet, les lis-ten igjennom og De finner sikkert navner innen De-res egen familie eller bekjentskapskrets". Joda, det gjør vi såvisst.

KJØPERE AV LYN-KOMFYREN:

	Gråtenmoen	Skien
Byggmester Grini	—	—
Pensjonist Amundsen	—	—
Gårdbruker Berstad	—	—
Herr. Johan Forsberg	—	—
Byggmester Karl Østvedt	—	—
Kontordame frk. Bergliot Jacobsen	—	—
Pølsemaker John Larsen	Klosterskogen	—
Maskinist Einar Fink	—	—
Formann Isinius Thvedt	—	—
Pensjonist Juveland	—	—
Herr. Anker Andersen	—	—
Kirketjener T. Alfsen, Tordenskjoldsgt. 3	Gråten	—
Verksarb. Danielsen, H. Christensensgt. 1	—	—
Trener Thorleif Torjusen, Glomstulensgt. 2	—	—
Hydroarb. Tollef Thvedt, Porsgrunns. 7	Gjemsø	—
Sydame frk. Ester Gundersen, » 7	—	—
Gasv. arb. Nils Holt, » 18	—	—
Mekaniker Alf Hjelvik, » 25	—	—
Maler Gunnar Gundersen, » 25	—	—
Herr Asbjørn Smukkestad, »	—	—
Arbeider Mathias Siljan, Lensmannsv. 3	—	—
Fabrikant Edv. Isaksen, » 21	—	—
Skotøiarb. Kristian Hansen, Olaf Ryesgt. 8	—	—
Matros Oscar Hansen, » 12	—	—
Skotøiarb. Henry Hansen, Sveagt. 8	—	—
Formann Harald Clausen, Bamlev. 3	—	—
Lagerm. H. Gundersen, Kjerringteigen 10	—	—
Chaufør Oscar Knudsen, » 22	—	—
Kontordame Mabel Røde, Graatenv. 11	—	—
Skipsfører G. Thommesen, Gydasgt. 4	—	—
Lastebileier John Johnsen, Aslaugsgt. 4	—	—
Kaptein Lars B. Pedersen, Klostergt. 52	—	—
Arbeiderske fr. Aa. Nilsen, Tolleskogen 2	—	—
Formann Nærum, » 10	—	—
Fabr. arb. Peder Johnsen, Lilleklostergt. 10	—	—
Maskinfører Ludvig Eriksen, » 10	—	—
Tømmermerker Nils Karlson, » 10	—	—
Reparatør Bjarne Karlson, » 10	—	—
Tegner Gunnar Johansen, Ulefosv. 4	—	—
Ekspd. E. Hogstvedt, » 5	—	—
Støperieier Fr. Fredriksen, » 11	—	—
Slusevokter G. Andreassen, Kanalgt. 1	—	—
Ingeniør Haga, Valborgsgt. 5	—	—
Gimsøy Idrettsforening (Utlodning)	—	—
Lærhandler O. Nilsen	—	—
Opsynsmann K. Nord	—	—
Lærerinne frk. Inga Maran	—	—

Mange hundre komfyreiere i Skien, Gjerpen, So-lum, Ø. og V. Porsgrunn, Eidanger, Brevik, Stathel-le, Herre, Bamble, Langesund, Kragerø, Treungen, Drangedal og sogar Telemark er ført opp. Ikke bare med navn, men full adresse hvor det finnes, til-hørende kommune, og viktigst og selvsagt

først, tittel. Ikke bare hadde enkefru Nilsen kjøpt Lyn-Komfyren, men også grosserer G.A. Holmberg, lagermann Ernst Gunnestad, chauffør Hans Gøberg, hvalfanger J. Samuelson, fabrikkier J. Eikland, fru feiermester Sjøstedt og min farfar, skotøiarbeideren Harald Andersen i Blomsgt. 31. Kort sagt, så finnes her et utvalg av det breie laget av folket. Disse navn, adresser og tildels titler, finnes selvsagt også i andre kilder, som en telefonkatalog fra den tiden. Hvor mange har dog vært gale nok til å spare på en gammel lefsete telefonkatalog? Der finner du heller ikke hva slags hjelpemidler til den daglige dont de hadde på den tiden.

Tiden ja. Hvilken tid snakker vi så egentlig om? Derom er heftet også morsomt, da det ikke er datert, noe som selvsagt er en utfordring. Jeg har imidlertid resonnert meg frem til følgende, utfra den lokale historie. Heftet må være publisert før Skien-Gjerpen-Solum ble til storkommune i 1964, da den refererer til hver av disse som kommuner. I den andre enden må den ha blitt trykket etter 1920. Skien Elektriske sitt telefonnummer står nemlig oppgitt, telef. 3985. Altså 4 siffer. Før natten mellom skjærtorsdag og langfredag i påska 1920 var det en umulighet i Skien. Det var nemlig den natta byen fikk ny helautomatisk telefonsentral. Det gamle manuelle telefonsystemet, som hadde gjort sin tjeneste siden 1883, ble da avløst av en hypermoderne helautomatisk, faktisk Norges første, Siemens telefonsentral, lokalisert i den gamle Frikirkens lokaler i Kongensgate 16. Dermed ble det mulig med 4 siffer, da kapasiteten var på formidable 2400 mulige nummer. Før vi slipper byens interessante kommunikasjonshistorie, hjelper telefonnummeret 3985 meg til å ytterlige sirkle inn utgivelsesåret for heftet. Den 1. mars 1952 fikk nemlig Skien igjen nytt telefonsystem, da den gamle sentralen var sprengt av etterkrigstidens ivrige unge nyetablere som alle trengte et nummer. I 4. etasje i Kongensgate 20 ble den nye AGF sentralen, levert av Elektrisk Bureau, åpnet av telegrafdirektør Rynning Tønnesen, og det private selskapet Skien Telefonforening kunne tilby sine 446 nye kunder det året et 5-sifret nummer. At også hele resten av byen fikk nye nummer, vitner det årets telefonkatalog om. Da gjenstår epoken 1920 til 1952, en utilfredstillende lang periode.

Først da jeg senere fra samme kilde, fikk fatt i et gammelt gult, "Memorandum" fra "Lyn" Elektriske Verksted i Sarpsborg, begynte det å lysne. Verkstedet hadde fabrikasjon av hotellkomfyrer, konditoriovner, stekeovner, elektriske magasin og platekomfyrer, hvorav "vår" Lyn-Komfyr tilhørte kategorien elektrisk magasinomfyr. Verkstedet vant Gullmedalje på Østfoldutstillingen i 1930, så det er rimelig å anta at populariteten etter den tiden fikk et oppsving. Det

nevnte memorandum, notat etter dagens sjargong, er stilet til nettopp Skien Elektriske A/S. Det gjelder tilbud på kjøp av "1. stk. magasinomfyr Type C, uten rygg med stekeovn 1/2 m. dyp og 20 cm. høi og 33 1/2 cm. bred, for en pris av Kr. 240,00". Komfyren kosta altså 240 kroner inn til forhandler, og var da etter påslag sikkert ikke så lite av en investering, etter datidens lønnsnivå. Memorandumet er datert 2. okt. 1933. Det var først da jeg fikk dette, jeg kunne tro på min egen foreløpige datering til 30-tallet, kommet frem til etter slutninger med utgangspunkt i egen slekt.

Harald og Jenny på tur.

Min farfar Harald Johan Andersen (f.08.12.1909. d.16.01.1950), skotøiarbeideren på Bakken Skofabrikk, som var gift med Jenny Amundsen (f.09.12.1907. d.12.02.1972), var som nevnt oppgitt å bo i Blomsgt. 31, rett ved sin arbeidsplass. Daterte gamle familiebilder beviser at ekteparet, født i stjernebilde Skytten, bodde i den adressen i 1932. To år før viser gamle daterte bilder at de bodde på Bergsland, og i 1937 var adressen Rising. Grunnen til at jeg ikke torde å stole på disse siste fakta alene, er den at komfyreierens adresser selvsagt kan ha blitt uaktuelle innen heftet gikk i trykket, men da disse var sammenfallende med memorandumet, mener jeg å kunne tro at dette heftet ble utgitt rundt år 1935.

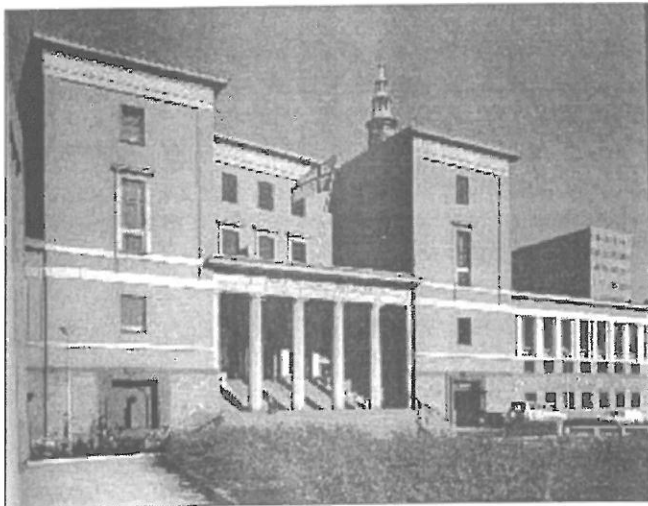
Noen med god kjennskap til Skiens Elektriske A/S eller "Lyn" Elektriske Verksted kan muligens bekrefte dette. Eller nettopp du som leser dette og som finner noen av din slekt i heftet. For selvsagt kan du bli belønnet etter å ha lest en såpass lang artikkel om så lite. Jeg har nemlig en liten bunke av disse heftene som jeg har tenkt å dele gratis med forskningskolleger i Ættehistorielaget, samt ett til arkivet. Send en mail, brev eller huk tak i meg på når du ser meg. Hvor og hvem? Alt det der finner du i Jubileumsnummeret til "Ætt og annet", for det har du vel!

DEICHMANSKE BIBLIOTEK -

et ressurscenter for genealoger

Av Jan Kjøppen Petersen

I denne artikkel vil jeg fokusere på slektshistorisk materiale ved Deichmanske bibliotek. Men først om dets tilblivelse og noen trekk av utviklingen frem til vår tid, samt biografiske opplysninger om stifteren, Carl Deichman.

Deichmanske bibliotek's fasade er velkjent. Arkitekt var Nils Reiersen som lot seg inspirere av amerikanske bibliotekbygninger fra begynnelsen av vårt århundre. Biblioteket i Indianapolis dannet det direkte forbilde.

Landets eldste folkebibliotek

Deichmanske bibliotek kunne 12. januar 1985 feire sitt 200 års jubileum, som Oslo's eldste offentlige kulturinstitusjon. I sin hilsen til jubilaranten sa ordfører Albert Nordengen: *"Åndsliv er neppe primærbehovet for folk flest, men Deichmanske bibliotek har sannelig reist ut til menneskene og fått dem med seg. Kulturtilbudet er utvidet, forfatterkvelder, musikk, teater og video er på programmet, samtidig som boken har nådd frem til skole, drabantby og arbeidsplass."*

Biblioteket etablerte sin virksomhet basert på en testamentarisk gave av kanselliråd Carl Deichman. Gaven var en boksamling på 6000 bind, samt et grunnbeløp på 2000 rdl. Carl Deichman ønsket at samlingen skulle komme offentligheten til nytte.

Senere ble tilveksten av bøker til biblioteket supplert med flere testamentariske gaver fra ledende personer. Publikum etterspurte på en tiden litteratur som var opplysende og lærdomsfremmende. Flere av de gamle utlånsprotokollene er bevart. Den eldste dekker

perioden 1788-1795 komplett, og gir en full oversikt over hvem som lånte hvilke bøker. På 1800-tallet utgjorde historie, geografi og reiseskildringer den dominerende del av utlånet. En statistikk fra 1866 viser at av det totale utlån på 2859 bøker var hele 1239 i emnet historie. Men tidlig på 1900-tallet var dette endret da skjønnlitteratur stod for 70% av utlånet.

Under ledelse av Haakon Nyhus (biblioteksjef 1898-1913) gjennomgikk Deichmanske en bibliotekutvikling som var banebrytende i de nordiske land. Han gjennomførte en grundig utvidelse og omorganisering etter amerikansk-engelsk mønster. "Publikum fremfor alt", var hans motto.

I årene 1898-1908 kom det over 80.000 nye bøker til biblioteket. Æren for dette må tilskrives Nyhus.

Han hadde en egen evne til å overbevise politikerne om nødvendigheten av større bevilgninger til innkjøp.

Boksamlingen i Nyhus sin tid ble tredoblet. Antall utlån og lånere ble også mangedoblet.

Opprinnelig hadde biblioteket tilhold i Rådhusgt. 13, Overhoffrettens gård. Men opp gjennom årene var Deichmanske hele tiden på flyttefot. I tiden 1840-45 lå sogar alle bøkene nedpakket i kasser. Men etter en omskiftelig tilværelse fikk biblioteket endelig sin egen hovedbygning på Hammersborg i 1933.

Boksamleren fra Porsgrunn

Carl Deichman var født i Viborg i Jylland ca. 1705. Nøyaktig dato kan ikke tidfestes da Viborg domkirke's kirkebøker ble flammens rov ved byens brann i 1726.

Han var sønn av Bartholemæus Deichman (1671-1731), dansk-norsk biskop. Moren het Else Rosenmeyer (ca. 1669-1745). De kom til Christiania i 1712, da Bartholemæus ble biskop der. Faren blir omtalt som Norges mest innflytelsesrike mann 1720-30. Bartholemæus hadde på den tiden landets største boksamling. Carl fikk en grundig utdanning i hjemmet med hovedvekt på latin, historie og statslære. Senere studerte han bergverksdrift og hadde et fire-årig opphold på Kongsberg. I 1726 ble Carl utnevnt til pasje ved hoffet og senere samme år til hoffjunker. Han gjorde tjeneste ved hoffet i 5 år.

Carl Deichmann, 1705-1780. Kanselliraad, bibliotekets stifter.

I København vanket han i de høyeste sosiale kretser og fikk grundig kjennskap til politiske og litterære forhold. Sommeren 1733 besøkte kong Christian VI Norge. Carl fikk audiens og overleverte søknad på ny stilling. Denne ble innvilget 29. juni s.å.

Carl Deichman ble utnevnt til kanselliråd og assessor ved Overhofretten. I denne forbindelse kan nevnes at han etter kgl. ordre i 1736 sammen med lagmann Truls Wiel dømte i en sak som Skiens borgere hadde anlagt mot strandsitterne i distriktet for lossingen av en kornlast i Langesund. Hans yngste søster Margrethe f. 1708 ble i 1728 gift med Herman Leopoldus Løvenskiold, bosatt på Borgestad.

Moren Else Deichman flyttet også dit etter hun var blitt enke.

I 1737 gikk Carl av i sitt embete og flyttet til Porsgrunn med sin bror Wilhelm for å engasjere seg i næringslivet og dyrke sine kulturelle interesser. I perioder var han sammen med sin bror samt svogeren Herman Løvenskiold eier av Fossum, Bolvik og Eidsfoss jernverk. De eidde også flere skuter, sager og var parthavere i jordeiendommer.

Ved kgl. forordning av 29. nov. 1761 fikk de enerett på stålfabrikasjon i Norge. Brødrene Deichman bodde de første årene på Midt-Fossum. I 1739 flyttet de til Bolvik ved

bunnen av Volls fjorden. Etter tre års tid der, kjøpte de så eiendommen Nedre Frednes i Porsgrunn, som ble deres hjem resten av livet. På Frednes dyrket Carl sin bibliofile interesse. Han anskaffet seg bøker i et vidt spekter. Fra kataloger over betydelige bokauksjoner i København og Christiania valgt han med omhu. Midler hadde han blant annet fra arven etter sin bror Wilhelm, som døde ugift i 1769. (Carl ble heller aldri gift).

Etter hvert vokste hans samling til et betydelig bibliotek. Samlervirksomheten var planmessig, og han var mere opptatt av å få et godt utvalg fremfor antallet bøker.

Her følger en oversikt over hans boksamling:

<i>Geografi, historie</i>	37%
<i>Teologi</i>	21%
<i>Skjønnlitteratur</i>	12%
<i>Slekts- og personalhistorie</i>	9%
<i>Naturvitenskap og medisin</i>	9%
<i>Stats- og rettsvitenskap</i>	6%
<i>Teknikk, praktiske fag</i>	3%
<i>Språk</i>	2%
<i>Filosofi</i>	2%

Gjennomsnittlig trykningsår på bøkene er 1690. Anskaffelsespris på en gjennomsnittsbok i samlingen var om lag 1 rdl. For å sette det i en sammenheng tilsvarte det hva det kostet å kjøpe en sau med lam på den tiden. Carl Deichmann var en holden mann. Hans nettoformue kunne måle seg med arven etter 500 leilendinger. Han døde i Porsgrunn 21/4-1780. Carl Deichmann ble bisatt i Østre Porsgrunn kirkes gravkjeller. Kisten ble senere (i 1903) flyttet til kirkegården nær inngangen til kirken. I sitt testament av 28/2-1780 donerte han sin private boksamling på 6069 bind og 261 manuskripter til "publik Brug i Christiania". Familievennen, doktor Hans Møller, organiserte frakten fra Porsgrunn til Christiania.

Deichmanske bibliotek i dag

Som landets største og eldste folkebibliotek har Deichmanske tradisjoner å ta vare på, men er i stadig forandring og fornyelse. I tillegg til tradisjonelle bibliotektenester som bøker, aviser og tidsskrifter har biblioteket satset på et bredere utvalg enn noe annet bibliotek på fremmedspråklig litteratur.

Musikkavdelingen er også godt utbygget med et rikholdig tilbud blant annet av sjeldne lydhistoriske opptak. Ca. 60 musikkaviser og tidsskrifter er tilgjengelig. Dessuten fins også bildemedier i fullt

monn. I tillegg avholdes utstillinger og arrangementer.

Fouten 90 forskjellige aviser kan man velge mellom nesten 1000 fagblader. Deichmanske har også satset på informasjonsteknologi som et viktig hjelpemiddel for gjenfinning av kunnskap.

Lesesalen med 85 plasser er godt tilpasset slektsforskere. Den er utstyrt med apparater for lesing av mikrofilm og -kort, kopimaskin for selvbetjening og internett-tilgang. Selvsagt med leksika, håndbøker, oppslagsverker og hjelperegistre over tidsskriftartikler samt spesialemner. Egen utklippssamling over Oslo's lokalhistorie. **I tillegg er det adressebøker for Oslo fra 1879 til 1991, Norges Handelskalender 1880-1892 og div. telefonkataloger av eldre årganger.** Av spesiell interesse er den store samlingen av slektshistorie, som særskilt beskrives senere i denne artikkel.

Deichmanske har 323 ansatte tilknyttet sitt hovedbibliotek, 16 filialer, to bokmobiler og avdeling på Oslo kretsfengsel og Rikshospitalet. Brutto budsjett for 1998 på nesten 100 mill. kr. Det samlede bokantall var i 1996 på 1.333.269 enheter. Utlånet var samme år på 2.027.940 bøker. Deichmanske står i en særstilling blant landets folkebiblioteker og er også tildelt nasjonale oppgaver. Biblioteket fungerer som nasjonal fjernlånsentral og mottar statsstøtte for å sende etterspurt litteratur til lånere ved andre bibliotek over hele landet.

Deichmanske på nettet

Deichmanske bibliotek åpnet sine [www.tjenester 15/8-1995](http://www.tjenester.15/8-1995). Adressen er: **haakon.deich.folkebibl.no** Deichmanske ønsker på denne måte å gi enkeltbrukere og andre størst mulig tilgang til de ressurser som biblioteket forvalter samt tilby linker til de kunnskaps- og kulturressurser andre har stilt til rådighet på nettet. Det gis tilgang til blant annet å søke på bokbasen. Enorme muligheter åpner seg for den som er på jakt etter en spesiell utgave av en bok. Men for oss slektsforskere er et alternativ å søke på de temaer, som vi beskjeftiger oss med. For eksempel ga søkeordet **genealogi** hele 1022 treff. Resultatet var en oversikt over henvisninger til bygdebøker, tidsskrifter, oppslagsverk og lærebøker. Søkeordet **slekt** ga ennå flere interessante treff særlig med oversikt over stamtavler og slektsbøker. På den slags litteratur vil jeg hevde at Deichmanske bibliotek står i en særstilling. Ikke alt er til utlån, men må granskes på lesesalen.

Eksempelvis kan nevnes følgende tilfeldige registreringer:

* *Breve fra slektens Aall's arkiver*

* *Skanke-ætlinger i Seljord:*

dei fyrste fem generasjoner

* *H. Espedal: Gårder og slekter*

Torstveit, Bø i Telemark, 1953

* *Erling Gjærum: Gamle slekter i Telemark, 1969*

* *Kristian Torbjørnsen: Torbjørnsen-ætta fra Telemark 1624-1942:*

Pavel Hielm og hans barn, 1942

* *Elise Knudsen: Minnedikt for brukseier Erik Rasmussens slekt, Roligheten i Porsgrunn, 1933*

* *Ingolf Kittelsen: Kittelsen-slekten fra Skien, 1958*

Katalog over historisk litteratur

Haakon Nyhus utarbeidet i 1904 en katalog over historisk litteratur ved Deichmanske bibliotek. Denne bibliografi er på hele 411 sider og er interessant som oppslagsverk for slektsforskere. Den første halvdel av boken er viet generell historie, men har for øvrig følgende inndeling:

Personalhistorie/biografier s. 197-383

Genealogi s. 384-406

Heraldik s. 407-411

Fra de alfabetiske ordnede henvisninger til bøker og samlinger kan nevnes blant annet følgende registreringer:

* *Arendal kommunes portrætsamling, 1892*

Enkelte levnetsbeskrivelser:

* *Munch, Edvard: Tale, holden ved pastor L.L. Bremers jordefærd i Holden kirke, 9/2-1820.*

* *Gierpen, H.N.: Liifsens haab i de saliges død. Den tiid...kongelige ma. tolder, her inden Langesund J.J. Erboe, foer til jorden..., udi Eidangers kircke den 31 januarii 1701. Kbh. 1702. 303 s.*

Av genealogiske samlinger:

* *Elvius, S.: Bryllupper og dødsfald i Danmark 1897. Kbh. 1898*

* *Bacher, Z.: Stamtavle over familien Backer. Larvik 1898.*

* *Thrap, D.: Familien Bonnevie i Norge og Danmark. 1715-1900. Stamtavle.*

* *Delgobe, C.: Mauritz Bostedes slægtbog. Kb. 1885.*

* *Finne-Grønn, S.H.: Risør-slægter. Chra. 1895-1901.*

* *Nergaard, N.S.S.: En del af det Frimannske slægtregister. Porsgrund 1866.*

* *Smith, Marie: Familien Smith fra Tvedestrand. Kra. 1893.*

Slektssamling - lesesalen

En unik samling slektsregistre er tilgjengelig på lesesalen på Deichmanske. De som er på jakt etter omtale i bøker og tidsskrifter om spesifikke slekter vil ha store muligheter for å finne henvisninger her. Omkring 13.500 kort med slektshistorisk stoff forefinnes i 6 katalogskuffer. Samlingen inneholder ikke bare henvisninger til bøker og tidsskrifter, men også til stensilerte trykk, maskin- og håndskrevne slektsoversikter. Fra 1962 er det bare registrert tidsskrifter Avsluttet 1992 ved overgang til EDB. Eksempler på innhold:

Skuff 1, A-B:

E. Tandberg: En slekt Børresen fra Kalstad i Sannidal (slekten Bomhoff (1950), s. 129-130)

Skuff 2, C-G:

C.V. Langkilde: Stamtavle over familien Götzsche, forts. af capt. Lengnicks stamtavle over samme familie. Kbh. 1886. 38 s.

Skuff 3, H-Kn.:

T. Lindstøl: Haabe-familien (Stamtavler s. 437-438) Hope, Søndeled.

Skuff 4, Ko-N:

C. S. Schilbred: Gamle Brevikslekter, slekten Larsen (Porsgr. Dagblad 6/9-1946).

Bj. Borchgrevink: Slægten Lossius, 1948. - 128 s. Håndskrevet.

Skuff 5, O-Sp.

E. Qvale: Slegten Qvale fra Kvale i Herod sogn, Lista len. 1936. - 101 s. Maskinskrevet.

Skuff 6, St-Ø:

Wilhelmine Brandt: Øysund-ætten Meløy. (I hennes slekten Benkestok, s. 263-287).

I tillegg til disse 6 skuffer med slektshistorisk stoff er det en egen skuff også med henvisninger, ordnet topografisk. Eksempel på innhold:

Bamble, genealogi:

C. S. Schilbred: Mer om slekten Hvistendals opprinnelse i Bamble (NST, b. 23, s. 119-138)

Grenland, genealogi:

C. S. Schilbred: Streiftog i Grenland, slektsforbindelser i distriktet i gammel tid.

Vesentlig slektene Winther og Larsen.

(Porsgr. Dagblad, 24/8, 25/8, 26/8, 29/8-1949)

Kragerø, genealogi: *Ingeborg Prytz Fougner: Gamle slekter i Kragerø.*

(Kragerø blad 3/7-1948).

Spesialregistre - lesesalen

Interessante spesialregistre for slektsforskere finner man også på lesesalen. Her følger en oversikt over disse:

* I en bok utgitt av Deichmanske bibliotek i 1911 er det et register over 700 norske tidsskrifter. Boken som er på nesten 600 sider er alfabetisk ordnet på personnavn med henvisninger til biografiske artikler i tidsskrifter.

* En videreføring av denne boken er tilgjengelig på arkivkort i et antall av ca. 14.400 fordelt i 8 katalogskuffer for perioden 1910-1920.

* Biografiske artikler for norske tidsskrifter forefinnes også for perioden 1921-30. Antall kort ca. 4.500 i 2 katalogskuffer.

* Et dødsfallregister for perioden 1924-1969 er også tilgjengelig. Dette er basert på nekrologer i Aftenposten. Antall arkivkort ca. 21.000 fordelt i 9 skuffer.

* Et eget portrettarkiv er blant de mest interessante i disse spesialregistre. Fra bøker og tidsskrifter er registrert ca. 23.400 portretter med henvisninger på arkivkort i 10 katalogskuffer. Mange av kortene inneholder adskillige referanser.

Kilder:

A. Leiv Amundsen: Katalog over cancelliraad Carl Deichmans bibliotek skjenket Christiania by 1780. Bind I og II, Oslo 1976.

B. Haakon Nyhus: Katalog over historisk litteratur i det Deichmanske bibliotek, Kristiania 1904.

C. Nils Johan Ringdal: By, bok og borger. Deichmanske bibliotek gjennom 200 år. Oslo 1985.

D. Bok og bibliotek: Årg. 52, nr. 1, 1985.

E. Norsk Slektshistorisk Tidsskrift, bind XII, Oslo 1950. Kanselliråd Carl Deichman av C. S. Schilbred.

F. Vår By - organ for "Foreningen Oslo", nr. 9/10-1966. Slekten Deichmann i Christiania. Både far og sønn betydelige personligheter.

G. Finn C. Knudsen: Eidanger-Porsgrund, 1932.

H. Norsk biografisk leksikon

I. Aschehoug og Gyldendals store norske leksikon.

J. Deichmanske biblioteks hjemmeside.

Deichmanske bibliotek

Henrik Ibsens gt. 1

0179 Oslo

Tlf.: 22 03 28 18

Mandag - Fredag 10 - 20

Lørdag 9 - 15

NILS OLSENS LIVSERINDRINGER.

Av Thorbjørn Wahlstrøm.

I 1913, året før han døde, skrev Nils Olsen ned sine "livserindringer". Dette notatet lå i mange år gjemt og glemt, inntil det i 1953 ble tatt hånd om og maskinskrevet av Nils Bøhle. Noen slektninger fikk kopi av notatet den gangen.

Jeg synes denne beretningen er så interessant, og inneholder så mye detaljert lokalhistorie, at den bør kunne ha interesse for andre enn bare oss som er knyttet til hans slekt.

Nils Bøhle omskrev beretningen noe, da enkelte ting var vanskelig å tyde i de gamle papirene og ortografien noen ganger så som så. Jeg har også foretatt en del endringer og tilpasset det dagens språkbruk, men forsøkt å beholde hans fortellerstil. Alle person- og stedsnavn er gjengitt slik Nils Olsen skrev de.

BERETNINGEN

I den senere tid har jeg tenkt på å nedskrive noen trekk fra mitt liv og virke i 66 år.

Jeg, Nils Olsen, er født den 7. juli 1847 på en liten plass Stulen, som ligger oppi Puttane ytterst i Gjerpen mellom Ramsåsen og Bakkeskoven, ikke langt fra grensen mot Bjørkedalen. Min far (Ole Nilsen Stulen 1815-1874) er født og oppvokst på Stulen. Min mor Ingeborg Gunnarsdatter Ramsåsen (1817-1897) er født på sistnevnte plass som den gang var leilendingsgård under Fossum Jernværk.

Før jeg begynte på skolen, har jeg lite å berette om, men i mine første skoledager fikk jeg undervisning av Andreas Oredalen. Hele min skoletid var på omgangsskole. Denne skolen omfattet et stort distrikt, helt til Kjølnes, Austa, Sanni, Søli, Riis, Nærum, Bakken, Øvrum, Langerød, Fløtterød, Li, Klepp, Høgset, Svinholt, Aaltvedt, Bjørketvedt, Bekkevold, hele dalen fra Langerød til Haukeråsen, Saubrekka, Ramsåsen, Stulen, Bakkeskoven, Traalsaasen, Ødegaarden og i tillegg en del småplasser. På omgangsskolen var det uavbrutt nye lærere og vikarer. Såvidt jeg erindrer så gikk jeg for 12 eller 13 lærere.

Den gangen gikk alle, både store og små, på samme dag. Det var ingen klasser som nå. De største og flin-

keste måtte lese med de minste, men de største fikk skrive en stund om dagen. På mange gårder var skolen i samme stuen som husets folk hadde sitt virke - kvinnfolkene med sine rokker og annet arbeide. Det må bemerkes at alt av klær og sko skulle tilvirkes for hånd i huset. Linåkrer var det på hver gård, gjerne også en saueflokk. Jeg synes kvinnene gjorde langt mer den gangen enn nå.

Vi måtte ha en stor plass midt på gulvet til våre nister, som var i spann og små tiner. Særlig var det trangt vinterstid, da det på den årstiden var flest elever. På den mørkeste tiden av året var det å gå i mørket både morgen og kveld, og lang vei hadde jeg opp mellom Libakkene eller fra Fløtterød over skogen. Ja, trangt var det mange ganger i skolestuen, og lite lærte vi. Vi satt og gnog i en gammel lesebok. Jeg lærte litt regning, men skrive kunne jeg lite av. Jeg gikk ikke så mye på skolen om vinteren for veien var lang og ofte ufremkommelig, og om sommeren måtte jeg gjete. De fleste lærerne var bare noen unge gutter og jeg husker at de ofte kunne holde på å "tomle" med jentene på gårdene. Vi hadde to timers middags hvil og om vinteren kunne vi være lenge i skibakkene. Alle elevenes vadmelsbukser ble da fullpakket av snø. Når vi så hadde sittet en stund inn, tinte snøen og vi ble alle våte og luften i stuen ble ille. I den tiden hadde vi ikke spent skiene fast til bena som nå. Nei, da var det bare viuband over tærne, og da kunne det hende når vi falt, at begge skiene reiste sin veg og vi fikk store problemer med hente dem tilbake.

Et uhell hadde jeg i min skoletid. I mars måned begynte det å verke i tinningen og det høyre øyet. Jeg husker så godt at solen som da begynte å gå høyere, smertet øyet mitt så jeg ikke kunne se. Far arbeidet da hos doktor Vetlesen i Porsgrunn. Jeg var hos ham, men han torde ikke gjøre noe da han var redd for å ødelegge det andre øyet også. Vinteren året etter var jeg med far og mor på Skiensmarken. Vi oppsøkte da doktor Søberg som anbefalte at jeg skulle ligge på ryggen på en benk et kvarter to gangen om dagen og vaske meg med kaldt vann og ha våte kluter over øyet. An-

net råd fikk jeg ikke og dette holdt jeg på med i lang tid. Senere var jeg hos en gammel kjerring i Svartangen som satte på meg igler. Kjerringen ga meg en skive brød, jeg husker hun smurte på smøret med fingrene. Lenger ut på våren, i april eller mai, gikk det hull på øyet. Da hadde jeg gått med plagene i over ett år. Etter den tid verket det uendelig voldsomt, men det minket etter hvert og etter ½ års tid var det verste over. Siden så jeg i mange år bare et skimt på dette øyet før jeg mistet synet helt. Det ble dårlig med skolegang på grunn av den lange verkingen og vel kunne det skje at jeg manglet både sko og klær, især sko.

Hjemme i Stulen var det ofte smått. Plassen var liten med smale åkerremser mellom steinrøyser og bløte myrsumper. Avlingene ble ofte dårlige. Far var tømmermann og var for det meste borte på arbeid så den lille jordvegen fikk ikke mye stell. Jeg husker vi hadde noe tidlig bygg som vi tresket så snart det var tørt. Mor og jeg gikk med hver vår pose på ryggen til Gusfre og fikk malt kornet der. Vi dro forbi Ramsåsen over Kleppskauen og Øveråsen, nesten en mils vei. Vi hadde en og to kuer, men var nesten alltid forløse. Kuene og sauene hadde vi tidlig ute om våren og litt groe fant dyrene i snøkantene.

Jeg husker så godt etter 50 års forløp, alt der oppe i Stulen hvor nesten hver plett hadde sitt navn: Løhauen, Nepelaus, Vintersveien, Bjønnlia, Langhauene, Op med løken, Løkemyren og mange andre navn.

Jeg var ikke gamle karen før jeg måtte ut å gjete. Ni - ti år gammel begynte jeg hos morbror Ole Bakkeskoven. Mens kuene stod inne, måtte jeg bære granbar til strø for sauene. Om høsten måtte jeg plukke tyttebær. I slåtten trakk jeg høi. Hos Ole Ramsåsen var jeg en 11-12 uker en sommer. Her var det 5-6 voksne mennesker som kommanderte meg både hit og dit. Jeg fikk forresten ikke noe for arbeidet der. Så var jeg hos Nils Fløtterød og Anders Larsen Bakken og gjette. Det verste av alt var sommeren 1860, da var jeg i Buer i Bjørkedalen å gjette. Da var jeg våt nesten hele sommeren og hadde en stor saueflokk å passe på som fløy hele fjella rundt etter det fine gresset. I tillegg var det usselt med kosten. En gammel kjerring styrte huset, og hun var knipen. Sammalt rugmelsgrøt til

middag nesten hele sommeren som var øst opp i en melkering eller i et stort trau, ikke videre appetitelig. Grøten var nesten alltid kald og jeg var våt når jeg kom fra skauen. En gang var jeg helt hudløs på bena mine - da gråt jeg. Det var vist tidlig høst det året for jeg husker vi tok opp poteter i Snøkrebakkane hvor det var et lite snølag og jorden var telen. Du verden hvor jeg frøs.

Vi var fire søsken - 2 gutter og 2 jenter. Jeg var mangfoldige ganger på Nordal i Bjørkedalen og hos Anders Klep og kjøpte smør, ost og prim. I Trålsåsen, hvor nesten alle kuene til Cappelen på Borgestad var om sommeren, var jeg også og kjøpte prim. Den var så sur at det grein.

Aviser var det ikke i vårt hus så lenge vi var i Stulen, men det hendte noen ganger at far kom hjem med noen aviser. Han arbeidet da hos boktrykker Hekner i Porsgrund. Jeg syntes det av en stor raritet med avisene og jeg leste i dem med begjærighet, vi hadde ikke råd til å holde aviser den gangen. Vi hadde ofte nok med å skaffe oss mat og det meste far tjente gikk til utgifter på jordveien. Penger var det nesten ikke blant folk den gangen. Far kjøpte en liten plass under Trålsåsen som het Krusla. Dit reiste far en gang for å slå og jeg skulle komme etter med mat. Far hadde stelt i stand en lja til meg også, slik at jeg kunne hjelpe til. Men ljaen manglet "ljabast" og jeg fikk låne kniven til far for å hente vier til å ordne ljaen. Jeg glemte sliren til kniven og løp tilbake for å hente den. Da snubla jeg og falt og satte kniven i håndledet, like ved pulsåren. Jeg sprang tilbake til far med rop og skrik - og det ble ingen hjelp fra meg den dagen. Jeg har et stort arr etter den hendelsen den dag i dag.

Før jeg stod til konfirmasjon, var jeg om våren i Porsgrund og solgte karvekål og amurkranser. Min eldste søster Gurine (1849-1927) var ofte med. Vi kunne selge for mange penger om våren og det var til stor hjelp. Jeg husker vi måtte lyse med fliser om kvelden, det var ikke som nå med 14 linjers lamper. Ellers hadde vi en liten tranlampe som måtte stikkes opp med en nål. Det var ikke så ofte vi hadde slakt slik at vi kunne støpe lys, slik det var vanlig rundt på gårdene om høsten.

Jeg husker vår første flaske parafin som ble kjøpt, det forekommer meg at den kostet 20 skilling

Nils Olsens søster Gurine, f. 30/12 1849 på Lid, død i Skien 4/1 1927. Hun ble gift med Peder Hansen Borgeskov, f. 3/3 1853 på Borge, død i Skien 7/10 1927. De bygde bakkegata 11 i Skien og bodde der til de døde. Peder var ansatt på E. M. Olsens dampsg.

(omtrent 70 øre). Så ble det innkjøpt en liten flatbrennerlampe som vi benyttet uten glass, slik at det ikke gikk så mye olje.

Endelig var tiden kommet til at jeg kunne legge i veg til prestegården for å innskrives til konfirmasjon. Det var høsten 1861. Jeg var ung, liten av vekst og med liten skolegang, men jeg var flink og ble antatt. Det hadde da vært presteskifte i Gjerpen og jeg gikk og leste for sogneprest Holter. Vi var mange gutter og presten skulle avholde konfirmasjonen om våren. Han plukket ut de flinkeste - og jeg var en av de som slapp. En svær snøvinter var det. Det var de gangene jeg gikk på ski helt til Bratsberg. Jeg minnes en fra Borgeskoven som hette Jacob. Han kunne flere ganger på veien hjem ta av seg sine sko og tømme dem for snø. Du kan tro det var ikke så rare sko han hadde. Den 27. april 1862 stod jeg til konfirmasjon. Den gangen var det ikke så mange kjøretøyer og de få

som var nede i bygda, var i bruk den dagen. Jeg måtte nøye meg med en liten blakk hest som tilhørte Elias Klep. Jeg fikk sitte på hesteryggen til Gjerpen kirke.

Etter konfirmasjonen var jeg på forskjellige steder og arbeidet. Jeg var en vinter på Sanni hos Lars Knudsen (rokkemakeren). Han stod hver kveld og dreide rokkepinner på sitt verksted. Jeg var et år hos Helge Buer og kjørte stavspirer (?) til Oklungvandet. Han hadde en mile i Siljanskauen som jeg var med å slukke om høsten. Da regnet det hele dagen og da vi skulle hjem om kvelden, gjennomvåte, måtte vi over en bekk som gikk breddfull. Jeg balanserte på en tømmerstokk som lå over bekken. På ryggen hadde jeg en stor tine. Så gled jeg på stokken, falt i bekken og reiste med strømmen nedover. Lenger nede fikk en mann tak i meg. Da var jeg trett når jeg kom hjem. Trekullene kjørte vi til Porsgrund.

4 generasjoner : fra venstre : Nils Olsens søster Anne Karine, f. 5/9 1852 på Stulen, død på Hyni i 1949. Nummer 2 er Anne Karines datter, Anne Gurine Andreasdatter f. 20/3 1877 på Mæla, d. 16/12 1931. Nummer 3 er Anne Gurines datter Ingeborg Katrine, f. 1/12 1902 på Hyni d. 20/2 1988 på Vale gård på Gulset. Veslejenta på fanget er Ingeborg Katrines datter, Signe Vale, f. 9/2 1935.

I slåttene om somrene var jeg flere steder, bl. annet hos Severin Olsen i Posgrund. I noen år var jeg hos Simon Ødegaarden. Slåttene varte i 8 - 9 uker og vi var 16 til 18 mennesker i kosten hver dag. Jeg var også hos Oberst Jebe i Porsgrund. Der hadde jeg 1 mark og 12 skilling om dagen. Jebe drakk som en svamp og jeg hentet mange ganger øl og brennevin for han. Ellers var jeg med far og arbeidet. Han kjøpte Løk-

ka ved Østre Borge hvor det da stod en gammel låve. Her bygde så far en stuebygning i sekstiårene. Den gangen var det billig å kjøpe trematerialer for da hadde Gregersen akkurat startet sin nye damp-sag i Porsgrund. Vi arbeidet mye hos Dyring. Han var kirkeverge og en gang reparerte vi taket på østre Porsgrund Kirke - et stygt arbeide. En kveld i uken tok vi imot varer fra det første dampskipet som gikk mellom Kristiania og Skien, jeg tror det het "Vestfold".

Det jeg likte aller best var å stelle med jorden. Jeg ville så gjerne at far skulle kjøpe en gård, men det ble det aldri noe av. Gårdene var ikke så dyre den gangen, men det kunne gå månedsvis for å få lånt 100 daler, selv om far hadde et godt navn.

Våren 1869 ble skolelærer M. Øvrums klokker i Gjerpen. Han kjøpte Søndre Sem av toldbetjent Andreas Haraldsen og ønsket meg som tjenestegutt på gården - og glad var jeg. Den 3. september 1869 flyttet jeg til Sem. Jeg hadde med meg en gammel kiste som tilhørte mor, i den hadde jeg klærne mine og noe snekkerverktøy. Jeg skulle få 36 daler i året i lønn. På gården måtte jeg bruke hesten, noe jeg ikke var vant med, men det gikk etter hvert bra. Verst var det da jeg skulle pløie om høsten, da strevte jeg veldig, men etter hvert lærte jeg meg det også og ble snart god til å pløie.

I mai våren etter, døde Øvrums's hustru og snart etter kastet klokkeren seg ut i politikken. Han ble valgt inn i herredstyret og mye annet og ble snart stortingsmann. Og så ble jeg den styrende på gården. Jeg førte dagbok hele tiden mens han var på Stortinget. Gamle Lars Sem hadde jeg da som overstyrer, og han kom jeg godt overens med selv om han var en streng mann. Det var tungvint på den tiden å slå med ljå, skjære med sigd, såte og rake med hånddrive, treske med stav og dra hakkelsmaskinen. Det var en gang i slåttene jeg ville hjem. Vi arbeidet til langt på kvelden og jeg dro av sted om lørdagskvelden sydover om Sneltvedt, Løberg, Skogsred, Nygård, Øvrums, Langerød, Fløtterød og kom hjem til Stulen langt over midtatt. Far hadde plassen ennå.

På Sem var det nok av aviser. Her leste jeg Jaabeks Folketidende, Krsitianiaaviser og aviser fra Skien. Det var svært interessant. Her lærte jeg også å skrive. Mens jeg var på Sem, ble Gjerpen kirke reparert og mens Øvrums var på Stortinget var lærer Hansen fra Fossum i hans sted. Til Fossum reiste jeg om søndags morgen. Derfra til Porsgrund kirke

og så opp til Fossum igjen. Slike turer hadde jeg mange ganger. I den tiden var det mye å lese i avisene om den fransk-tyske krigen og om fransk-mennenes ballongferd til Lifjell.

Den 24. juni 1872 kjøpte far gården Søndre Hyni for 2.100 daler - en aldeles utarmet gård med usle og små hus, uthugget skog og åpne grøfter over hele jordet med en masse vierkjerr. Det meste av eiendommen var pløiet og tilsådd med havre uten gjødsling. Jeg hadde mange ganger anmodet far om å kjøpe mer jord og våren 1873 kom jeg altså til Hyni hvor alt var temmelig dårlig. Ikke redskaper, kun et par kuer og en gammel enkeltvogn med treaksel slik at vi såvidt kunne kjøre ut noen små gjødsellass på jordet. Far fikk arbeide på Fossum værk, jordbruket hadde mindre betydning. Jeg var også borte når det kunne tjenes litt. Far hadde kjøpt en liten blakk hest av Elias Klep. Allerede i 1875 døde far og min bror og jeg delte da gården.

Ved en ulykke døde min bror Andreas i 1877 og jeg ble alene med gården. Jeg solgte da litt jord for 20 daler målet og kjøpte parten etter min bror. Jeg begynte så utbedringen av husene og eiendommen. Det første var å få opp et bryggerhus og en kornbod. Så var det å utvide ladebygningen som var veldig liten. Siden har jeg bygget alle de hus som er på gården, øket besetningen som nå i 1913 er på 11 melkekuer, 2 kalver, 3 - 4 griser og 2 hester. Videre er her to hesters slåmaskin med meieapparat, 2 høyvogner, 2 enkeltvogner, 2 langsleder, 2 stubsleder med dubber, firehjuls vogn, tohjuls og firehjuls fjærvogner, trille, spisslede, 2 jernploger, labbeharv, fjærharv og kornharv, 1/2-del i treske- og rensemaskin, 1/2-del i potetopptaker i tillegg hestehakke og turnipssåmaskin. Over hele eiendommen er det lagt en masse med renner, dels med rør og dels med stein. Likeledes er dyrket opp flere mål i havnen hvor det nå dyrkes poteter.

Først i åttiårene ble jeg valgt inn i herredsstyret hvor jeg deltok i ca. 18 år. Jeg var en periode ligningsmann, 2 ganger i fattigstyret, medlem av kontrollkomiteen i Gjerpen Sparebank, medlem av styret for Foss fattighjem og medlem av byggekomiteen for oppføringen av de nye bygningene etter brannen uten noen godtgjørelse. Jeg var medlem i den kommunale veikomiteen, har vært distriktskommisær i ca. 20 år, kommunerevisor i noen år foruten skjønns- og domsmann.

Nils Olsen døde den 10. mai 1914, 67 år gammel. Gården har senere vart i slektens eie.

SPØRSMÅL OG SVAR

HANS OLSEN, SOLUM

Finnes det noen som kjenner til aner eller etterkommere til **Hans Olsen** født 1837 i **Solum**, sjømann, skibstømmermann og senere fyrbøter på Porsgrunds porcelenfabrik og hans hustru **Marianne Thorstensdatter**, født den 10. november, 1833. Hennes foreldre var Thorsten Halvorsen og Marthe Olsdatter, Larødningen under Bjørntvedt. Hans og Marianne bodde på Moldhaugen og hadde 5 barn, Amanda f. 1863, Olufine f. 1865, Hilda Marie f. 1868, Hjalmar f. 1871 og Jenny f. 1873. Av disse ble Amanda og Hjalmar igjen i Porsgrunn, mens de øvrige ble spredd ut i verden....

Skriv en linje til:

Cecilia Hägerhäll,

Vallkärratorn 431,

225 91 Lund,

Sverige

E-post : Cecilia.Hagerhall@biokem.lu.se

HEDRUM / STAVERN

Jeg lurar på følgende : Det står i Hedrum bygdebok side 149, Anders Jacobsen fra Gjone Mellom, var gift med Kirsten Nirisdatter, sønnen Nils flyttet til Stavern. Han hører til min slekt. Det jeg lurar på er Kirsten Nirisdatter, hvor kommer hun fra ? Kan noen hjelpe ?

Frithjof Berg

Gryte

3160 Stokke

PORSGRUNN BYMUSEUM

Har en bekjent som lurar på følgende : Museet i Porsgrunn består av 3 hus, 2 av husene tilhørte hennes forfedre. Tolder Rasmus Malling hadde det ene og det andre hans svigerfar skipper Petter Lorenzen. Hans far var Lorenz Pettersen. Lurar på dissers aner.

Kan noen vite noe om dette ?

Frithjof Berg

Gryte

3160 Stokke

STENSRUD

Jeg leter etter informasjon om min norske slekt som reiste ut 8. april 1866 til Amerika. Alt jeg har er at de bodde på en gård 1,5 km på utsiden av Skien. Mine tippoldeforeldres navn var Hans Hanson Steensrud, som var gift med Karen Kristine Grotsun. Hans ble født i Solum. Karen ble født i Porsgrunn. Er ute etter etterkommere etter disse og også deres aner. Alle informasjon som kan hjelpe er interessant.

Mel Stensrud.

Svar til e-post : stensrud@flash.net

VINJE / MORGEDAL / LÅRDAL

Er interesisert i å komme i kontakt med andre som holder på med slekter i Vinje, Morgedal og Lårdal. Sitter inne med mye informasjon, særlig om Vinje.

Skriv til :

Aslak Bekhus

3840 Seljord

Tlf. 35 05 01 38

E-post : as-bekh@online.no

Blad nr. 1.

Neste nummer av Ætt og Annet er blad nummer 50. Vi oppfordrer derfor alle til å komme med bidrag til jubileumsnummeret.

ÅRSMØTE 25/3 1999.

Møtet begynner kl. 19.00

Årsmøtet blir i år lagt til menighetshuset i Eidanger.

Foredragsholder blir vår egen Frank Johannesen.

Temaet for dagen er : Cort Adeler.

Forslag til årsmøtet må være styret i hende senest
15/3 1999.

Alle er hjertelig velkommen.
Beverting og utlodning.

VÅRTUR TIL NORSK SLEKTHISTORISK FORENING.

Vi har blitt invitert til å besøke NSF's bibliotek og slektssenter i Akersgata i Oslo, hvor NSF har en meget stor samling av slektslitteratur og annet av interesse for slektsgranskere.

Vi har blitt enig om å dra innover lørdag 5 juni, og vi satser på å benytte Grenlandsekspressen som går fra Skien kl 0810.

Vi vil da være i Oslo kl 1040 og går fra Sentralbanestasjonen ned til Akersgata.

Det er ikke så god plass hos NSF, så vi må sannsynligvis begrense antallet påmeldinger til ca 20 stk.

Vi vil holde på til en gang utpå ettermiddagen, og de som melder seg på, får da bli enige om et retur-tidspunkt.

Så førstemann til mølla.....

Påmelding til: Jan Christensen: Tlf: 35524708 (etter kl 1700)

Påmeldingsfrist: 1 juni.

Pris: Bussbilletten koster ca kr 340 minus 25 eller 33 % rabatt

(Det kommer an på hvor mange som melder seg på)

Det er snakk om at Grenlandsekspressen vil endre priser og avganger etter 1 juni, men pr dags dato må vi holde oss til det som gjelder idag.

